

**ALEXANDRA
DAVID-NÉEL**

**În inima Munților
Himalaya**

Nepalul

Traducere de Mira-Maria Cucinschi

POLIROM
2014

Am plecat la Swayambhu în zori, cu servitorul meu tibetan. Cei care probabil erau deja însărcinați să mă păzească nu și-au dat seama de plecarea mea. Sigur nu li se va mai întâmpla una ca asta, vor fi vigilenți de acum înainte... Dar și eu la fel.

Pentru întoarcere, mă așteaptă o trăsură. Trebuie să consider acest fapt o atenție din amabilitate, așa ar face călătorii străini mai „dresați” decât mine – mai *tamed*, dacă folosim expresivul termen englezesc care redă atât de bine nuanța acestei stări de spirit. Dar eu nu aparțin unei specii „dresabile”, iar vederea trăsurii nu mă face decât să-mi scot și mai tare „țepii”.

În bungalou, ofițerul mă așteaptă. Schimburi de polițeturi. Regretă că am făcut un drum atât de lung pe jos; ar fi trebuit să anunț care îmi era intenția... Aș fi fost ghidată... mi s-ar fi arătat...

Da, cunosc acest refren; cu siguranță s-ar fi trimis în grabă un emisar la Swayambhu, înainte de sosirea mea, pentru a pune să fie închise toate porțile care se pot închide și mai ales cele ale templului cu flacăra.

În orice caz, așa se va încerca să se procedeze în alte părți. Străinul este văzut ca un intrus indezirabil, dacă nu chiar ca un inamic. Așa este aproape peste tot în Orient, iar călătorii care se lasă impresionați de manifestările vădite de prietenie ale băștinașilor se înșală amarnic. Există mereu, în adâncul spiritului acestora din urmă, o animozitate latentă față de omul alb. Și cine dintre albi cu adevărat clarvăzători în ceea ce privește sentimentele lor secrete ar îndrăzni să spună că nu

nutrește în fundul sufletului un dispreț instinctiv față de indigen ?

Eram pe malul Gangelui când am auzit această declarație semnificativă: „Englezii ne disprețuiesc și noi știm asta. Dar noi îi disprețuim pe englezi și ei nu știu asta. Acesta este avantajul nostru față de ei”.

Indianul care vorbea astfel îi numea pe englezi pentru că ei erau străinii aflați cel mai aproape de el, dar toți albi puteau fi incluși în declarația lui.

Nu este nimic de făcut în această privință. Trăncănesc întruna despre acest subiect, dar el se impune în mod obsedant oricui are privirea destul de pătrunzătoare și mintea destul de lucidă pentru a-și da seama care este situația sa în Orient. Este oare această stare de lucruri iremediabilă? Mă tem că da. Ruperea legăturilor care atașau India de Anglia, exemplul Birmaniei care și-a declarat independența au accentuat-o și mai mult. Vești recente primite din Tibet îmi confirmă pesimismul referitor la acest subiect. Ce păcat !

Foarte conștientă de sentimentele pe care nepalezii le nutreau la adresa mea, am preferat să adopt, în fața ofițerului căruia îi fusesem încredințată, o atitudine diferită de cea a celor câțiva turiști care au fost plimbați în lesă prin valea Nepalului. Scopul meu era, de altfel, diferit de al lor.

— Nu am intenția să circul mult, i-am spus... Îmi va fi de ajuns să intru în contact cu atmosfera ocultă a țării.

Am adoptat un aer de superioritate și am continuat:

— Nu știți probabil că toate evenimentele care au loc lasă în eter o amprentă. Iar în această țară s-au produs evenimente considerabile. Relatările cu privire la ele nu sunt decât niște povești de adormit copiii. Vizitele succesive ale diverșilor Buddha care s-au oprit pe munții ce ne înconjoară sunt, în realitate, cu totul altceva decât trecerea acestor Buddha călători. Iar flacăra... flacăra lui Swayambhu, puteți să-l vedeți pe universalul Shiva în ea?

Ofițerul și Singh mă ascultau aiuriți.

Nu că le-aș fi spus ceva nou pentru ei. Știam că unii mistici hinduși cred în posibilitatea de a percepe imagini sau cuvinte înscrise pe cer. Un hindus celebru în întreaga Indie și care, de altfel, este un erudit și un filosof de mare valoare mi-a cerut într-o zi părerea referitor la ce se citește întipărit pe cer.

Ceea ce îi stupefia pe interlocutorii mei nu era sensul cuvintelor mele, ci faptul că le auzeau pronunțate de o străină.

Am continuat deci:

— Nu țin în mod deosebit să vizitez temple, să văd statui ale zeilor. Zeii sunt încă legați de dorințele lor, sunt prinși de bucuriile paradisului lor. *Sannyāsin*-ii au renunțat la cele trei lumi¹. Ei disprețuiesc paradisurile. Sunt stăpânii zeilor, iar aceștia li se supun. Dacă îi chem, vor veni ca prieteni... Vor veni, călărind vântul,

1. Lumea oamenilor (a noastră). Lumea strămoșilor, explicată câteodată ca glorie postumă, alteori ca imortalitate etc. Lumea zeilor: renașterea printre ei, după ce ai devenit tu însuți zeu.

razele soarelui sau fulgerul. Dar, pentru a-i vedea, trebuie să fii înzestrat cu ochi asemănători celor pe care voi îi pictați în vârful stupelor...

Nu e niciun pericol ca auditorii acestui discurs să mă creadă nebună. Cel mult vor putea crede că mă laud atribuindu-mi puteri pe care nu le posed. Ceea ce le spun este perfect rezonabil, real și dogmatic, potrivit religiei lor. Și, mă voi aventura să adaug, poate fi real dacă extragem semnificația ascunsă în cuvintele în aparență absurde.

Renunțând la tonul solemn, i-am anunțat că nu voi mai ieși toată ziua.

Ofițerul m-a întrebat dacă putea să trimită pe cineva mai pe seară pentru a se informa despre planurile mele pentru a doua zi. Nu va trebui decât să-i trimit vorbă și totul se va aranja.

I-am acceptat propunerea.

Cu acestea, ofițerul, Singh și cei doi acoliți care rămăseseră în pragul ușii se retraseră.

Oare ce să merg să văd mâine? Instinctiv m-am gândit la Bodanath. Este o stupă unde tibetanii merg în pelerinaj. De ce? Majoritatea pelerinilor nu știu de ce, dar așa este obiceiul de secole. Era probabil să găsesc acolo câțiva călători rustici veniți din „Țara Zăpezilor”, iar perspectiva de a discuta cu ei mă încânta.

Bodanath să fie atunci! Fără să mai aștept să vină trimisul ofițerului nepalez, i-am trimis eu un bilet exprimându-mi dorința de a pleca foarte devreme, dorind să-mi petrec toată ziua la Bodanath.

În timpul serii, două cutremure mici, apoi, puțin după, unul mai puternic mi-au zguduit bungaloul. Cutremurele sunt destul de frecvente în Munții Himalaya; nu era nimic de mirare, dar, deodată, mi-am amintit de vizita matinală la Swayambhu. Băştinaşii ar lua oare fremătarea Pământului, care este o zeiță, drept un semn al indignării sale? Asta ar putea să-mi atragă neplăceri. Și apoi îmi reveni în minte și amintirea discursului pe care-l ținusem celor doi nepalezi și mă pufni râsul. Poate își imaginează că zeii, răspunzând la chemarea mea, au alergat către mine?

N-am știut niciodată dacă cutremurul a trezit sentimente de ostilitate sau de respect la adresa mea, căci niciun semn nu m-a lămurit în această privință. Probabil că niciun raport nu a fost stabilit între mișcările seismice și persoana mea, ceea ce a fost, evident, cu atât mai bine pentru mine.

Bodanath, situat la aproximativ 6 kilometri de Katmandu, este o stupă ca și Swayambhunath, dar de dimensiuni mult mai mari și cu un caracter complet diferit. Monumentul în sine are forma comună tuturor stupelor nepaleze, dar în timp ce la Swayambhunath construcția în formă de dom se lungeste pe verticală, la Bodanath ea se aplatizează, extinzându-se pe orizontală. Turnul pătrat – *toran*-ul – care se ridică din acest soi de ciupercă gigantică poartă, cum este obiceiul, doi ochi larg deschiși pe fiecare dintre cele patru fețe ale sale, iar deasupra lui se înalță cele treisprezece trepte simbolizând etapele străbătute de Bodhisattva către Cunoaștere. Totuși, în timp ce la Swayambhu aceste etaje sunt așezate în

jurul unui con, vârful lui Bodanath are forma unei piramide deasupra căreia se ridică tradiționala umbrelă.

Bodanath nu este construit în vârful unei coline și nu e înconjurat de păduri; îl găsim în mijlocul unui șes întins, printre câmpuri cultivate. Acest peisaj prozaic nu prea părea potrivit pentru a-i conferi un aer de demnitate. Totuși, enorma masă (100 de metri în circumferință) a stupei întinse pe pământ într-o atitudine de posesiune aproape animalică produce o vădită impresie de forță. De la mai mulți kilometri distanță, te simți deja subjugat de privirea ochilor săi immobili care pândesc și observă. Câte n-or fi văzut de peste zece secole de când privesc fără să se fi închis niciodată?...

Deseori, când îi fixezi, acești ochi din vârful stupelor nepaleze capătă aspectul tulburător de sfinx care îl interoghează pe trecător cu un aer de superioritate batjocoritoare. „Cine ești tu, unul ca atâția alții care au apărut, s-au agitat și au dispărut în timp ce eu îi priveam?... Unde s-au dus ei oare?... Unde mergi tu?... Știi oare?...” Și atunci ochii mari și ficși par să se lumineze de o lucire ironică ce vine din străfundurile eternităților.

La Bodanath, ca și la Swayambhunath, data și motivele ridicării stupei rămân obscure. În lipsa unei relatări istorice, ni se oferă legende. Cea mai populară este următoarea legendă tibetană:

„Atunci când regele Ti Sron Detsan stătea la mănăstirea Samye¹, i-a cerut lui Guru Padmasambhava să-i

1. Această mănăstire situată în sudul Tibetului a fost construită în 749. Autoarea acestei cărți a locuit acolo după șederea sa la Lhasa.